

Vlaams Ministerie
van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Gemeentelijke Kleuterschool 'De Bijtjes' te Antwerpen

Hoofdstructuur bao

	Instellingsnummer	6511
	Instelling	Gemeentelijke Kleuterschool
directeur		Kathy MERTENS
adres		Offerandestraat 60 - 2060 ANTWERPEN 6
telefoon		03-231.83.50
fax		03-227.06.49
e-mail		kleuter.offerandestraat@stad.antwerpen.be
website/URL		www.bijtjesschool.be
	Bestuur van de instelling	128728 - AGB Stedelijk Onderwijs Antwerpen te ANTWERPEN 1
adres		Lange Gasthuisstraat 15 2000 ANTWERPEN 1
	Scholengemeenschap	119677 - Noord 1 te ANTWERPEN 6
adres		Offerandestraat 60 - 2060 ANTWERPEN 6
	CLB	114215 - Stedelijk CLB Antwerpen te ANTWERPEN 1
adres		Lange Gasthuisstraat 24 2000 ANTWERPEN 1
	Dagen van het doorlichtingsbezoek	19/09/2011, 20/09/2011, 22/09/2011
	Einddatum van het doorlichtingsbezoek	22/09/2011
	Datum bespreking verslag met de instelling	28/10/2011
	Samenstelling inspectieteam	
	Inspecteur-verslaggever	Dirk Janssens
	Teamleden	Luc Cuylaerts

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1. SAMENVATTING	5
2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING.....	6
2.1 Leergebieden in de focus	6
2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus	6
3. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGSVOORWAARDEN?.....	7
3.1 Kleuteronderwijs: wiskundige initiatie.....	7
3.2 Kleuteronderwijs: muzische vorming.....	8
4. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	10
4.1 Begeleiding	10
5. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	13
6. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	13
6.1 Wat doet de school goed?	14
6.2 Wat kan de school verbeteren?	15
6.3 Wat moet de school verbeteren?	15
7. ADVIES	16
8. REGELING VOOR HET VERVOLG	16

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de doorlichting van uw instelling¹ door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 geeft haar de opdracht hiertoe.

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de instelling de erkenningsvoorwaarden respecteert, of ze op systematische wijze haar eigen kwaliteit bewaakt en of ze zelfstandig de tekorten kan remediëren.

Het advies in dit verslag heeft betrekking op alle erkenningsvoorwaarden uitgezonderd de voorwaarden betreffende hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid.

Vanaf het schooljaar 2011-2012 vindt de controle op de erkenningsvoorwaarden betreffende bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne gelijktijdig met de doorlichting plaats. Deze controle op bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne resulteert in een afzonderlijk verslag. Alle verslagen worden gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de instelling karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de instelling
- proces: initiatieven die een instelling neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de instelling met haar leerlingen of cursisten bereikt.

Meer info over het CIPPO-referentiekader vindt u op www.onderwijsinspectie.be.

De doorlichting bestaat uit drie fases: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en de verslaggeving.

Tijdens het vooronderzoek selecteert de onderwijsinspectie de onderwijsdoelstellingen en de procesindicatoren of -variabelen die het inspectieteam onderzoekt tijdens het doorlichtingsbezoek.

Tijdens het doorlichtingsbezoek verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.

Het resultaat van de doorlichting is het doorlichtingsverslag.

Het doorlichtingsverslag vangt aan met een voor het brede publiek toegankelijke samenvatting. Het vervolgt met een beschrijving van de doorlichtingsfocus.

Tijdens een doorlichting zoeken de onderwijsinspecteurs een antwoord op drie onderzoeksvragen:

- In welke mate voldoet de instelling aan de onderwijsdoelstellingen? (het erkenningsonderzoek)
- In welke mate onderzoekt en bewaakt de instelling op een systematische manier de kwaliteit van de processen zodat deze bijdragen tot het bereiken/nastreven van de onderwijsdoelstellingen? (het kwaliteitsonderzoek)
- Is er in de instelling een algemeen beleid dat het mogelijk maakt om zelfstandig tekorten weg te werken? (het onderzoek 'algemeen beleid')

In drie hoofdstukken geeft de onderwijsinspectie een antwoord op deze vragen.

¹ Instelling: onderwijsinstelling of CLB (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 11°). Onderwijsinstelling: een pedagogisch geheel waar onderwijs georganiseerd wordt en waaraan een uniek instellingsnummer toegekend is (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 13°).

Om de kwaliteit van de processen in kaart te brengen gebruikt de onderwijsinspectie een kwaliteitswijzer. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de instelling bij haar activiteiten aandacht heeft voor

- doelgerichtheid: welke doelen stelt de instelling voorop?
- ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de instelling om efficiënt en doelgericht te werken?
- doeltreffendheid: worden de doelen bereikt en gaat de instelling dit na?
- ontwikkeling: heeft de instelling aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

Meer informatie over de kwaliteitswijzer vindt u eveneens op www.onderwijsinspectie.be.

Wat de instelling goed doet, wat de instelling kan verbeteren en wat de instelling moet verbeteren komt aan bod bij 'Sterktes en zwaktes van de instelling'.

Het doorlichtingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de instelling. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de instelling of van structuuronderdelen
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen als de instelling binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de instelling de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve verslag informeert de directeur van de instelling kleuters, ouders en/of cursisten over de mogelijkheid tot inzage. De directeur van het centrum voor leerlingenbegeleiding informeert de centrumraad.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de instelling het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de instelling of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De instelling mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1. SAMENVATTING

De Stedelijke Kleuterschool De Bijtjes verstrekt hedendaags, kwaliteitsvol onderwijs. De school investeert sterk in de verdere verbetering en vernieuwing van haar opdrachten. De schoolorganisatie en -cultuur vormen een stevige basis voor de onderwijskundige werking. Het beleidsvoerend vermogen van de school is degelijk uitgebouwd. Het intern leiderschap ontwikkelde de voorbije jaren een duidelijke organisatiestructuur die de basis vormt voor een sterke op leren gerichte cultuur voor de kleuters en de leerkrachten.

De schoolcultuur is zeer sterk gericht op het bieden van een passend onderwijsaanbod voor de kleuters en op het betrekken van de ouders bij het schoolse gebeuren. De gezamenlijk gedragen schoolwerking biedt in beide vestigingsplaatsen een sterk draagvlak om tegemoet te komen aan de maatschappelijke verwachtingen. Beide teams slagen erin om de school- en klaswerking geregeld te evalueren en - indien nodig - bij te sturen. Het zelfevaluerend vermogen van de school leidt tot een ruime waaier van relevante acties en tot de implementatie van onderwijsvernieuwingen die een positief effect hebben op de onderwijskwaliteit. Het systematisch gebruik van evaluatie- en ontwikkelingsgegevens om de kwaliteit van de school te onderzoeken, kan evenwel nog worden geoptimaliseerd.

De onderwijsinspectie onderzocht tijdens de doorlichting de realisatie van de doelen voor het leergebied 'wiskundige initiatie' en 'muzische vorming' en de beleidsmatige aanpak van 'leerbegeleiding' en 'sociale en emotionele begeleiding'.

De school beschikt over een sterk uitgebouwde en gestructureerde leerbegeleiding, die wezenlijk bijdraagt tot de ontwikkeling van alle kleuters. Een duidelijke en gezamenlijk gedragen visie is richtinggevend voor de organisatie van het onderwijsleeraanbod en -proces. Het team focust daarbij in eerste instantie op preventie en differentiatie waarbij de klasleerkrachten de eerste verantwoordelijkheid dragen, onder meer voor het voorzien van een degelijk basisaanbod waarbij ze zowel rekening houden met verschillen tussen en noden van kleuters. De flexibele en passende aanwending van de uren zorg en lestijden gelijke onderwijskansen (GOK) biedt additionele ondersteuning bij de concrete uitvoering van de leerbegeleiding. Duidelijke verwachtingen, transparante afspraken en procedures vormen het kader waarbinnen klas- en GOK-/zorgleerkrachten hun verantwoordelijkheid op een doordachte manier opnemen. De school beschikt intern over heel wat deskundigheid en middelen om de leerbegeleiding concreet vorm te geven en inhoudelijk uit te bouwen in samenwerking met externe partners. Klas- en GOK-/zorgleerkrachten vinden elkaar sterk vanuit een gedeelde bekommernis voor en betrokkenheid bij de ontwikkeling van alle kleuters.

De recente implementatie van een planningsinstrument van de onderwijskoepel en het gebruik van een digitaal kindvolgsysteem leiden in toenemende mate tot een doordachte en geïntegreerde pedagogisch-didactische werking. Deze kwaliteitsvolle benadering blijft bij de realisatie van de leerdoelen voor wiskundige initiatie en muzische vorming. Het gebruik van het nieuwe planningsinstrument daagt op dit moment het schoolteam uit om kritisch te reflecteren over de huidige school- en klaswerking en om te onderzoeken of het actuele onderwijsleeraanbod en -proces voldoende garanties bieden om de decretale ontwikkelingsdoelen na te streven. Leerkrachten vinden elkaar duidelijk in de bekommernis om de kleuters te bieden waar ze recht op hebben.

Het 'samen school maken' krijgt hierdoor in toenemende mate betekenis in de schoolwerking. De schoolcultuur biedt vele kansen om te overleggen, het eigen werk bespreekbaar te maken, er kritisch over te reflecteren en alzo van en met elkaar te leren. Veelvuldige formele en informele overlegmomenten bieden vele mogelijkheden tot visieontwikkeling, onderlinge afstemming en tot het opvolgen en bewaken van inhoudelijke en organisatorische afspraken.

Binnen de thematische benadering van het onderwijs nemen leerkrachten heel wat initiatieven om de kleuters vele impulsen te geven, gebaseerd op leerdoelen voor wiskundige initiatie en muzische vorming. De expliciete planning van activiteiten voor de beide leergebieden, de intentionele verrijking van de hoeken, de veelheid aan materialen en de onderwijsstijl van de leerkrachten bieden de kleuters vele ontwikkelingskansen. Het schoolteam slaagt er dan ook algemeen in om een uitdagend en probleemstellend wiskundeonderwijs te realiseren, dat duidelijk de nodige garanties voor het nastreven van de decretale ontwikkelingsdoelen biedt. Zij gebruiken passende instructie-, werk- en organisatievormen om een krachtige leeromgeving te creëren en te bestendigen. Zij houden daarbij zeer sterk rekening met ontwikkelingsverschillen tussen kleuters en gebruiken daartoe passende vormen van differentiatie en remediëring. Uitermate positief is de aandacht van de leerkrachten voor de talige aspecten bij het wiskundeonderwijs en de wijze waarop actief leren een plaats krijgt binnen het onderwijsleerproces. Ook voor muzische vorming slagen de leerkrachten erin om een duidelijk evenwicht te creëren tussen technische, beschouwende en creatieve aspecten en doelen. Het team kan de rijke, multiculturele achtergrond van de kleuters nog meer systematisch benutten om het onderwijsleeraanbod en -proces een sterkere interculturele dimensie te geven.

Het intern leiderschap en beide teams focussen gedurig op de verbetering en verruiming van de eigen werking en neemt daartoe vele waardevolle initiatieven. De resultaten van het geboden onderwijs geven aan dat deze kleuterschool voor deze leerlingenpopulatie erin slaagt om indirect de decretale ontwikkelingsdoelen doelbewust, doelgericht, doelmatig én doeltreffend na te streven.

Op basis van de onderwijskundige en organisatorische aspecten in de focus van deze doorlichting waardeert de onderwijsinspectie het beleidsvoerend vermogen van de school en het sterke engagement en de inzet van de teamleden, die de basis vormen voor de huidige, kwaliteitsvolle schoolwerking.

2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting heeft de inspectie leergebieden en procesindicatoren/procesvariabelen geselecteerd voor onderzoek tijdens de doorlichtingsbezoeken.

2.1 Leergebieden in de focus

Kleuteronderwijs

wiskundige initiatie

muzische vorming

2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus

Onderwijs

Begeleiding

Leerbegeleiding

Socio-emotionele begeleiding

3. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGS- VOORWAARDEN?

Het onderzoek naar het voldoen aan de erkenningsvoorwaarden levert voor de geselecteerde leergebieden het volgende op:

3.1 Kleuteronderwijs: wiskundige initiatie

Voldoet

Motivering

- Vele aspecten van de school- en klaswerking zijn geënt op de beleidscontext en -cultuur van de school. Afhankelijk van de eigen verantwoordelijkheden komen de teamleden de afspraken op onderwijskundig en organisatorisch gebied na. Transparante afspraken en procedures en bijbehorende middelen dragen wezenlijk bij tot de doelgerichte en doeltreffende aanpak van de onderwijspraktijk. Dit geldt onder meer voor de thematische benadering van het onderwijsleeraanbod en -proces. De recente implementatie van een planningsinstrument van de onderwijskoepel vormt de aanleiding om het onderwijsleeraanbod en -proces met vernieuwde aandacht in kaart te brengen en te evalueren.
- De leerkrachten gebruiken het nieuwe planningsinstrument om indirect de leerplandoelen intentioneel na te streven. Na de keuze van een thema rubriceren ze via een brainstorming activiteiten in de verschillende leergebieden en kiezen ze een aantal leerdoelen die richtinggevend zijn om activiteiten bij het thema uit te werken. De leerkrachten selecteren een aantal zgn. dominante doelen en een aantal meer nevensgeschikte doelen bij elk thema. Naast de selectie van en focus op leergebiedspecifieke doelen hebben de leerkrachten bij vele activiteiten uitdrukkelijk oog voor doelen voor sociale vaardigheden, leren leren en taalverwerving en -verrijking. Deze gerichtheid draagt wezenlijk bij tot de integratie van de kleuters in de schoolse context, waarbij het Nederlands en in het bijzonder de zgn. schooltaal door de kleuters worden verworven.
- De leerkrachten gebruiken een week- en/of dagplanning om het thema verder te concretiseren. Dit gebruik leidt algemeen tot een vrij evenwichtig aanbod binnen en tussen de leergebieden. De mate waarin specifiek wiskundige activiteiten in de thema's aan bod komen, varieert en is afhankelijk van de mate waarin de thema's zich hiertoe volgens de leerkrachten lenen.
- Binnen elk thema besteden de leerkrachten expliciete aandacht aan de ontwikkeling van een krachtige leeromgeving via de verrijking van de hoeken, de doelbewuste uitvoering van de dagelijks weerkerende activiteiten en het gebruik van passende werkvormen. De mate waarin de aandacht doelbewust uitgaat naar het creëren van een additioneel aanbod voor wiskunde wint - mee vanuit de implementatie van het nieuwe planningsinstrument - aan belang.
- Parallel met de concrete planning en uitvoering van het onderwijsleeraanbod en -proces inventariseren de leerkrachten bij het nieuwe planningsinstrument de geselecteerde leerdoelen en de frequentie waarmee deze aan bod komen. Het team wil binnen afzienbare tijd via deze inventaris zowel een zicht verwerven op de volledigheid als op de concrete realisatie van de leerdoelen. Een analyse op individueel en teamniveau zal op dat moment kansen bieden om hiaten weg te werken en/of de didactische frequentie van weinig nagestreefde of onvoldoende gerealiseerde leerdoelen te verhogen, waarbij zowel verticale als horizontale samenhang en opbouw worden beoogd.
- Bijkomend richtinggevend voor de planning en de uitvoering is het kindvolgsysteem, dat tot op zekere hoogte leeftijdspecifieke informatie over de ontwikkeling van kleuters bevat. Dit instrument is naast het nieuwe planningsinstrument eveneens mee bepalend voor de selectie van leerdoelen en inhouden bij het thema.

- Bovenstaande planmatige, thematische benadering resulteert in een werkelijkheidsgericht, samenhangend en probleemstellend onderwijs. De leef- en belevingswereld van de kleuters en kalender- en/of seizoensgebonden gebeurtenissen zijn naast ontwikkelingsgegevens hierbij richtinggevend. De onderwijsstijl van de leerkrachten is algemeen begeleidend en probleemstellend waarbij de kleuters uitgedaagd worden om zowel zelf initiatief te nemen om te exploreren, te experimenteren en zelf tot oplossingen te komen als om de eigen mondelinge taalvaardigheid bij het onderwerp verder te ontwikkelen. Leerkrachten hanteren hiertoe een ontwikkelingsgerichte dialoog om het denken van de kleuters te stimuleren en benutten gericht kansen om met kleuters te reflecteren over mogelijke oplossingswijzen. De leerkrachten benutten hierbij de heterogeniteit binnen de verschillende groepen om de interactie tussen kleuters te stimuleren.
- Kenmerkend voor de didactische aanpak is de aandacht voor een rijk wiskundig taalgebruik, mede aangestuurd door een streefwoordenlijst. Dit kwam onder meer tot uiting tijdens de observaties waarbij gericht werd gewerkt aan wiskundige doelen. Wiskundige elementen in de klasinrichting en het aanbod aan materialen vormen daarnaast een belangrijke ondersteuning voor het nastreven van de leerdoelen voor wiskundige initiatie.
- De leerkrachten volgen de ontwikkeling van de kleuters op via geregelde observaties en de periodieke screening van een aantal wiskundige items in het kindvolgsysteem. Items voor wiskunde zijn hierbij voornamelijk ondergebracht onder 'wiskundige initiatie' en 'cognitieve ontwikkeling'. Informatie uit de observaties en het kindvolgsysteem is bepalend voor het (vervolg)aanbod in de thema's, de hoeken en het nevenaandbod maar ook voor het aanbod binnen de zorg- en GOK-werking. De klasleerkrachten en de GOK-/zorgleerkrachten werken intentioneel en meestal complementair samen om een op preventie, differentiatie en/of remediëring gericht aanbod te voorzien. Deze aanpak biedt heel wat kansen om een onderwijsleeraanbod op maat van de groep of deelgroepen te voorzien.
- Naast deze - vooral klasinterne - samenwerking van klas- en GOK-/zorgleerkrachten bij de begeleiding van de kleuters besteedt het team structureel aandacht aan de detectie van specifieke noden van kleuters. Via het zgn. filteroverleg en het multidisciplinair overleg (MDO) neemt de school structureel initiatieven om uitgesproken zorgvragen van kleuters in kaart te brengen, te diagnosticeren en erbij passende, planmatige interventies te voorzien.
- De mate waarin leerkrachten intentioneel reflecteren over de kwaliteit van de uitgevoerde activiteiten en het leereffect ervan draagt in toenemende mate bij tot de optimalisering van het onderwijsleeraanbod - en proces. De school brengt daarnaast in toenemende mate de effecten van haar onderwijs in kaart. Het team gebruikt daartoe naast de schooleigen ontwikkelingsgegevens een aantal genormeerde tests. Deze complementaire aanpak maakt het mogelijk om de eigen kijk op de ontwikkeling van de kleuters af te zetten tegen een ruimere referentiegroep. De huidige resultaten bij de genormeerde tests geven aan dat de kleuters voor wiskunde betekenisvolle vorderingen maken en dat ook de vooropgestelde leerdoelen met de meeste kleuters worden bereikt.
- De doelmatigheid van het onderwijs kan nog worden verhoogd door de relatie tussen de leerdoelen uit het planningsinstrument en het kindvolgsysteem te optimaliseren. Een verdere afstemming en verfijning van het kindvolgsysteem op de (leeftijdspecifieke) leerdoelen biedt hiertoe heel wat kansen.

3.2 Kleuteronderwijs: muzische vorming

Voldoet

Motivering

- De thematische benadering (zie hierboven) resulteert in een simultane aandacht voor een geïntegreerde aanpak van doelen voor alle leergebieden, i.c. ook voor muzische

vorming. Ook hier leidt de implementatie van het nieuwe planningsinstrument tot een kritische analyse van het actuele aanbod. Het gebruik van dit instrument resulteert in een bewuste benadering van het onderwijsleeraanbod en -proces met in het bijzonder aandacht voor de stimulering en de ontwikkeling van de creativiteit bij de kleuters. De leerkrachten dragen er zorg voor om geregeld ook muzische doelen als dominante doelen of nevenschikte doelen bij een thema te selecteren.

- Het gebruik van het nieuwe planningsinstrument werkt volgens de leerkrachten inspirerend bij de uitwerking van de muzische aspecten van een thema. De confrontatie tussen de in het verleden vooropgestelde doelen en bijbehorende activiteiten met de 'nieuwe' leerdoelen daagt de leerkrachten uit om kritisch te reflecteren over het aanbod. De verdere implementatie en verankering van de doelen uit het planningsinstrument biedt naast het inventariseren van de volledigheid en de didactische frequentie waarmee doelen aan bod komen, eveneens mogelijkheden om een gradueel opgebouwd onderwijsleeraanbod uit te werken.
- De leerkrachten zorgen voor een evenwichtig en horizontaal samenhangend aanbod waarbij doelen uit alle domeinen expliciete aandacht krijgen en geïntegreerd binnen de thematische benadering worden nagestreefd. De rubricering van de leerdoelen in het planningsinstrument in 'attitudes' en in de domeinen 'beeld', 'muziek', 'beweging', 'drama' en 'media' daagt de leerkrachten geregeld uit om een doordachte keuze in doelen te maken en om bijpassende werkvormen te organiseren. Zij besteden daarbij aandacht aan beschouwen en aan creëren via exploreren, experimenteren en vormgeven.
- De resultaten van muzische vorming zijn duidelijk zichtbaar in de school en creëren een sfeer van gezelligheid, (huiselijke) warmte en veiligheid met een positieve invloed op het welbevinden van de kleuters. Opmerkelijk is evenwel de beperkte plaats die de multiculturele context van de school(populatie) op dit moment binnen muzische vorming krijgt. De aanwending van muzische uitingen en methodieken uit andere culturen - telkens vertrouwd voor een gedeelte van de kleuters vanuit hun etnische en culturele achtergrond - kunnen een verruiming en verdieping van het huidige aanbod betekenen. Daarnaast biedt deze invalshoek heel wat kansen tot intercultureel onderwijs, met name tot een dynamische benadering van de manier waarop de kleuters betekenis geven aan hun onderlinge gelijkenissen en verschillen en aan de wijze waarop ze op een positieve en ontmoetende manier met elkaar kunnen samen spelen, leren en leven.
- De evaluatie en opvolging van de ontwikkeling van de kleuters voor dit leergebied gebeurt via observaties, de beoordeling van muzische uitingen en de periodieke screening van muzische items in het kindvolgsysteem. Dit volgsysteem biedt voor muzische vorming nog minder houvast doordat het vooral items bevat die gelinkt zijn aan attitudevorming en minder expliciet leerdoelen gradueel vooropstelt als (ontwikkelings)criteria. Het team tracht het beeld op de ontwikkeling van de kleuters op een waardevolle manier aan te vullen via het gebruik van een portfolio. Er zijn voor dit leergebied echter groeikansen voor het team via de ontwikkeling van een intentioneel, gradueel aanbod doorheen de kleuterschool en via de afstemming tussen de doelen uit het planningsinstrument en de items uit het kindvolgsysteem, waardoor zowel de doelgerichtheid, de doelmatigheid en het leereffect kunnen worden verhoogd.

4. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of -variabelen levert het volgende op:

4.1 Begeleiding

4.1.1 Leerbegeleiding

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- doelgerichtheid
- ondersteuning
- doeltreffendheid
- ontwikkeling.

Motivering

- De school heeft een lange traditie in de organisatie van leerbegeleiding en investeert sterk in de verdere uitbouw van haar zorgbrede en zorgverbredende werking. De school genereert op basis van de kenmerken van de schoolpopulatie een aantal additionele middelen om deze werking verder gestalte te geven.
- De school beschikt over een uitgesproken, schooleigen visie op zorg. Deze visie is geënt op het pedagogisch project van het Stedelijk Onderwijs van Antwerpen. De focus is hierbij onder meer gericht op het bieden van optimale ontplooiingskansen (gelijke kansen aan alle leerlingen), op het kort op de bal spelen bij ontwikkelings-, leer- of gedragsproblemen en op de optimale aanwending van de centrale rol van de klasleerkrachten binnen de zorg en hun veelal klasinterne samenwerking met de GOK-/zorgleerkrachten.
- De school beschikt over een duidelijk en transparant zorgbeleid dat zowel specifieke verantwoordelijkheden van de teamleden als meer concrete verwachtingen en afspraken omtrent de realisatie van preventie, differentiatie en remediëring bevat. De school investeert daartoe sterk in procedures, personeel en middelen om de GOK-/zorgwerking zo optimaal mogelijk te realiseren. Ondanks de eigenheid van elke vestigingsplaats vertoont de aanpak van de leerbegeleiding door de twee teams sterke gelijkenissen. In beide vestigingsplaatsen wordt de zorgwerking gedragen door een uitgebreid leerkrachtenteam met specifieke en gedeelde verantwoordelijkheden voor de begeleiding van de ontwikkeling van de kleuters.
- De school ontwikkelde en hanteert onder meer een GOK-plan om sterk in te zetten op de thema's 'taalvaardigheid' en 'socio-emotionele ontwikkeling'. De uitvoering van beide thema's en de algemene zorg vormen een geregeld weerkerend onderwerp tijdens overlegmomenten en teamvergaderingen. Het intern leiderschap beoogt hiermee een versterking van de gezamenlijke doelgerichtheid, de onderlinge afstemming en de professionalisering van het hele team. Ook tijdens het overleg per vestigingsplaats en/of per doelgroep bespreken de betrokken leerkrachten onder meer de ontwikkeling en/of de zorgproblematiek van de kleuters, de eigen didactische aanpak en/of de organisatie van gerichte interventies.
- De realisatie van een talenbeleid vormt een belangrijke pijler van het onderwijs in de school. De heterogeniteit in thuistalen vanuit de plaatselijke, multiculturele context daagt het schoolteam immers uit om sterk in te zetten op taalverwerving en -ontwikkeling. Het team besteedt dan ook terecht veel aandacht aan de ontwikkeling van taalvaardigheid bij de kleuters. De leerkrachten hebben oog voor receptieve en productieve aspecten van het taalondericht Nederlands. Zij nemen hiertoe vele initiatieven zoals onder meer de organisatie van onderwijsleersituaties gericht op het ontlokken van taal en het stimuleren van de interactie, waarbij de spreekdrang en de behoefte aan communicatie als positieve aangrijpingspunten worden gebruikt.

- Algemeen heeft het team een helder beeld van de beginsituatie en van de specifieke zorgvragen van de kleuters. Leerkrachten hebben hierbij zowel oog voor de socio-emotionele, de motorische als de cognitieve ontwikkeling van de kleuters.
- De eerstelijnszorg is toevertrouwd aan de klasleerkrachten en de leerkrachten lichamelijke opvoeding. Via spontane en meer systematisch geplande differentiatie trachten deze leerkrachten tegemoet te komen aan de verschillen tussen de kleuters. De ontwikkeling van een kwaliteitsvolle basisaanpak gebaseerd op actief, interactief en zelfregulerend leren heeft hierbij een preventief karakter. Via geregelde op preventie of remediëring gerichte interventies wordt extra hulp geboden aan ontwikkelingsbedreigde kleuters. Deze kleuters worden uitgebreid en diepgaand besproken tijdens het frequente overleg tussen klas- en GOK-/zorgleerkrachten, het zgn. filteroverleg en het multidisciplinair overleg. Alle betrokkenen overleggen samen over de te volgen zorgverbredende aanpak. Kinderen met manifeste problemen, ontwikkelings- of taalachterstanden worden klasintern en/of -extern ondersteund en begeleid.
- Afhankelijk van hun specifieke opdracht vervullen leden van het GOK-/zorgteam hierin een belangrijke rol. Zij bieden vooral ondersteuning aan de klasleerkrachten bij vormen van klasinterne differentiatie, hergroepering of remediëring. Indien nodig focussen de kindbetrokkenen op de uitvoering van een individuerichte, planmatige en zo mogelijk complementaire aanpak. Deze maatregelen worden duidelijk gecommuniceerd met de ouders en door alle kindbetrokkenen consequent uitgevoerd.
- De GOK-/zorgleerkrachten richten zich tevens op de realisatie van de thema's 'taalvaardigheid' en 'socio-emotionele ontwikkeling'. Op school- en leerkrachterniveau hebben ze hierbij een coördinerende en stimulerende rol. De zorgcoördinator ondersteunt en faciliteert eveneens deze beleidsmatige aanpak en speelt binnen het zorgbeleid een overkoepelende rol via een goed opvolgingssysteem op groeps- en schoolniveau. Op schoolniveau vormen de GOK-/zorgleerkrachten samen met de directeur en de zorgcoördinatoren per vestigingsplaats het zorgteam, dat vooral focust op de realisatie van zo kwaliteitsvol mogelijke zorg. Hierbij hebben ze naast hun beleidsondersteunende en -opvolgende functie eveneens oog voor de deskundigheidsverhoging van individuele leerkrachten en van het hele team via onder meer informatieverstrekking, de gezamenlijke uitwerking van zorginterventies of werkvormen. De zorgcoördinatoren zijn het centrale aanspreekpunt voor de interne coördinatie van de zorgwerking en voor de contacten met externe kindbetrokkenen. De school hecht hierbij veel belang aan de erkenning van de eigenheid van elk kind en van de ouders en aan de verhoging van de betrokkenheid van de ouders bij het onderwijs aan hun kind(eren).
- Ook op schoolniveau besteedt het team aandacht aan de evaluatie van de zorgwerking. Naast de analyse van de informatie uit de genormeerde tests op leerlingenniveau benut het team deze informatie en de informatie uit de periodieke klasscreeningen in toenemende mate om zowel de opbrengsten als de mogelijke knelpunten van het geboden onderwijs op klas- en schoolniveau in kaart te brengen en bijbehorende verbeteracties op te zetten. Deze aanpak biedt samen met het groeiend zelfevaluerend vermogen perspectieven voor de verdere uitbouw van een kwaliteitszorgsysteem. De zorgwerking creëert in de school duidelijk een verbeterings- en vernieuwingsgerichte dynamiek waarbij het intern leiderschap, het zorgteam en ruimer het hele team alert zijn voor verbeteringsmogelijkheden van de huidige aanpak en voor nieuwe uitdagingen.
- Het zelfevaluerend vermogen kan nog aan diepgang winnen door de informatie uit evaluatie (genormeerde tests en gegevens uit het kindvolgsysteem) op schoolniveau te verwerken en door de outcomes in het vervolgonderwijs te verzamelen, te analyseren en te benutten om de onderwijskwaliteit verder te optimaliseren. Ondanks de uitstroom van de 5-jarigen naar een ruim aantal scholen in de brede stedelijke context kan de uitwisseling van relevante informatie tussen de school en deze scholen zowel binnen de context van zorg als binnen het kwaliteitszorgsysteem een duidelijke meerwaarde betekenen.

4.1.2 Sociale en emotionele begeleiding

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- doelgerichtheid
- ondersteuning
- doeltreffendheid
- ontwikkeling.

Motivering

- Eén van de twee GOK-thema's voor de periode 2008-2012 is 'socio-emotionele ontwikkeling'. Het hoofddoel van de school is hierbij 'De ontwikkelingskansen van de kleuters verhogen door het welbevinden in de klas en op school positief te stimuleren'. Het team nam en neemt daartoe vele acties op school-, leerkrachten- en leerlingenniveau. Belangrijke doelen in het GOK-plan zijn onder meer de optimalisering van een verticale samenhang naar structuur en afspraken, de uitwerking van een actieplan voor (hogere) kleuterparticipatie en drempelverlagende acties naar ouders.
- Het schoolteam ontwikkelde de voorbije jaren een doelgerichte en doeltreffende aanpak van de sociale en emotionele begeleiding van de kleuters. Het team gaat meer en meer op een positieve, erkennende en waarderende wijze om met de multiculturele leefcontext en de (achtergrond)kenmerken van de kleuters. Centraal in deze benadering staat de aandacht voor het welbevinden en voor de ontwikkeling en bestendiging van een positief zelfbeeld bij de kleuters. Beide aspecten krijgen een duidelijke plaats in alle stappen van het didactisch proces.
- Deze benadering leidde tot een aangepaste onderwijsstijl waarbij de leerkrachten hun aanpak enten op de sociaal-emotionele ontwikkeling en behoeften van de kleuters door (vernieuwde) aandacht te besteden aan het emotioneel functioneren van de kleuters en het creëren van een duidelijke en veilige klasomgeving. Heel wat acties en impulsen zijn gericht op het welbevinden in de klas en op school, op het leren samen leven en samen spelen en op het rekening houden met anderen in verschillende situaties.
- Ook de recente introductie en implementatie van 'handelingsgericht werken' bieden kansen om nog meer vanuit een positief en ontwikkelingsgericht perspectief onderwijs te verstrekken. Het team tracht op die manier onder meer sterker dan voorheen te vertrekken vanuit de sterke kanten/talenten van de kleuters en de ouders frequent bij de klas- en/of schoolwerking te betrekken. De voorbije jaren zette het schoolteam zich sterk in om de verbinding tussen school en thuis te versterken en te verdiepen via drempelverlagende acties waardoor ouders nog sterker kunnen worden betrokken bij de (schoolse) ontwikkeling van hun kind(eren) en bij de schoolwerking. Belangrijk daarbij is de positieve houding van het team tegenover het veelvormig karakter van de buurt en zijn bewoners.
- Momenteel besteedt het team verhoogde aandacht aan conflicthantering waarbij de focus zowel op de ontwikkeling van passende vaardigheden bij de leerkrachten als bij de kleuters centraal staat. De bezorgdheid om een mini-multiculturele samenlevingsvorm binnen de school te creëren is tekenend voor de openheid en de ontvankelijkheid waarmee de school haar onderwijs binnen de Antwerpse stedelijke context tracht te realiseren.
- Uiteraard komt dit sterk tot uiting in de positieve, warme klassfeer, die overal in hoge mate bijdraagt tot het welbevinden en de positieve betrokkenheid van de kleuters. Deze veilige leer- en leefomgeving leidt tot sterke taakgerichtheid en interactie bij de kleuters. De ontmoetende, kindgerichte interactiewijzen van de leerkrachten dragen hiertoe wezenlijk bij.
- Om deze werking te bestendigen en te optimaliseren neemt het intern leiderschap in samenspraak met het team heel wat initiatieven om ondersteuning te voorzien voor kleuters, individuele leerkrachten en - indien nodig - het hele team. Het team denkt hierbij zeer sterk ontwikkelingsgericht en is dan ook zeer ontvankelijk voor de verwerving van nieuwe inzichten en methodieken om de sociale en emotionele begeleiding te versterken.

- Het schoolteam opteert - mede onder invloed van de implementatie van handelingsgericht werken - ervoor om verder door te groeien naar een 'brede school'. Het initiatief om ouders de kans te bieden tot het volgen van lessen Nederlands, de organisatie van een oudergroep, het verstrekken van informatie over de schoolwerking aan de ouders, de deelname aan een netoverschrijdend bredeschoolproject en aan een drempelverlagend project zijn voorbeelden van de wijze waarop de school haar maatschappelijke opdracht in een brede(re) context tracht te realiseren.

5. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op:

- De Stedelijke Kleuterschool beschikt over een sterk beleidsvoerend vermogen om tegemoet te komen aan de hedendaagse verwachtingen naar en uitdagingen voor het kleuteronderwijs in Vlaanderen. Deze beleidscontext biedt een degelijke basis om op een gestructureerde, zorgbrede en zorgverbredende manier 'de goede dingen' op 'een goede manier' voor de kleuters uit te voeren.
- De school bestaat uit twee vestigingsplaatsen, 'De Bijtjes' en 'De Krekel'. Hoewel beide vestigingsplaatsen op relatief korte afstand van elkaar liggen, hebben 'De Bijtjes' en 'De Krekel' een eigen identiteit, onder meer gebaseerd op de schaalgrootte, kenmerken van kleuters, ouders en omgeving. Beide vestigingsplaatsen beschikken over een eigen beleidscontext waarbij de directeur de eindverantwoordelijkheid heeft.
- Kenmerkend voor beide vestigingsplaatsen is de sterk gestructureerde, onderwijskundige en organisatorische werking. Zo beschikken ze elk onder meer over een schooleigen visie, geënt op het pedagogisch project van het Stedelijk Onderwijs van Antwerpen, een gedeeltelijk schooleigen GOK-actieplan en schoolwerkplan die richtinggevend zijn voor het 'denken en doen' van alle teamleden. Vooral voor de zorgbrede en zorgverbredende werking beschikt de school over een uitgesproken, transparante en gedeelde visie die richtinggevend is voor de praktijk.
- De focus op de (verdere) ontwikkeling van een gedeeld leiderschap door de directeur creëert een breed draagvlak bij de teamleden om de school- en klaswerking zo optimaal mogelijk te laten verlopen. In beide vestigingsplaatsen dragen meerdere teamleden beleids- en andere verantwoordelijkheden. Het GOK-/zorgteam bestaat per vestigingsplaats uit een zorgcoördinator en meerdere GOK-/zorgleerkrachten, met elk een specifieke verantwoordelijkheid, gericht op een afgebakende doelgroep van kleuters en bijbehorende leerkrachten. Het team ervaart deze beleidscontext algemeen als effectief en ondersteunend voor de werking.
- De directeur en het GOK-/zorgteam vormen het 'intern leiderschap' dat verantwoordelijk is voor de beleidsvoorbereiding en -opvolging. Het hele team wordt echter sterk betrokken bij het beleid via vele communicatie- en overlegstructuren. Deze initiatieven resulteren in een efficiënte en effectieve besluitvorming, waarbij de teamleden kunnen participeren in het gevoerde beleid en dit mee vorm en richting kunnen geven. Alle teamleden dragen gezamenlijk vanuit overleg en schoolwerkplanning mee de schoolwerking, waardoor hun betrokkenheid bij het totale schoolgebeuren duidelijk een meerwaarde voor de beleidskracht van de school betekent. Deze betrokkenheid komt onder meer tot uiting in de gezamenlijke aanpak van de onderwijskundige werking (o.a. de uitwerking van thema's en projecten), de gezamenlijk en gedeelde verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van de kleuters, de vele samenwerkingsvormen op leerkrachten- en schoolniveau, de openheid binnen de schoolcultuur en de hoge veranderings- en vernieuwingsbereidheid.
- Het innovatief vermogen van de school creëert een grote kracht en duidelijke dynamiek om relevante vernieuwingen in de werking te implementeren en te verankeren. Opvallend is de sterk gegroeide professionele openheid binnen de schoolcultuur. Leerkrachten ondernemen geregeld acties om van en met elkaar te leren en om samen te reflecteren over de eigen klaspraktijk. Deze deprivatisering van de eigen praktijk

biedt duidelijke perspectieven om samen te groeien. Ook de wijze waarop prioriteiten in samenspraak worden bepaald en gerealiseerd vanuit visieontwikkeling en schoolwerkplanning illustreert een doelbewuste en doelgerichte schoolwerking.

- Frequentie formele en informele vormen van overleg dragen wezenlijk bij tot de open en positieve sfeer binnen het team. Personeelsvergaderingen, zorgteamvergaderingen, wekelijkse overlegmomenten tussen leerkrachten, maandelijkse graadvergaderingen, het filteroverleg, MDO-gesprekken, pedagogische studiedagen,... blijven de samenhang en de samenwerking binnen het team positief beïnvloeden vanuit een toenemende erkenning van en waardering voor de andere teamleden.
- De school ontwikkelde de voorbije jaren een kwaliteitszorgsysteem waarbij ook op schoolniveau in toenemende mate informatie kan worden benut om de onderwijskwaliteit en de randvoorwaarden hierbij te bewaken en te verbeteren. Zo verzamelt de school occasioneel informatie uit genormeerde toetsen met het oog op een kritische analyse om het onderwijsleerproces en/of -aanbod bij te sturen. In het kader van kwaliteitszorg onderneemt de school geregeld initiatieven om het ontwikkelingstraject en -proces van innovaties en reeds verankerde aspecten periodiek te evalueren, zoals dit onder meer voor de realisatie van het GOK-plan gebeurde. Tijdens reflectie- en evaluatiemomenten op de verschillende beleidsniveaus worden de lopende prioritaire verbeteracties besproken, geëvalueerd en bijgestuurd indien nodig.
- De school kan haar zelfevaluerend vermogen nog verhogen door op het niveau van de vestigingsplaats of van de school informatie uit het kindvolgsysteem en uit het vervolgonderwijs in kaart te brengen en te analyseren gericht op de ontwikkeling van verbeteracties.

6. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De gestructureerde, planmatige benadering van het onderwijsaanbod en -proces biedt duidelijk garanties voor het evenwichtig en samenhangend nastreven van de ontwikkelingsdoelen. Het gebruik van een nieuw planningsinstrument leidt tot de vervollediging en verruiming van de actuele praktijk.
- Het creëren van een krachtige leeromgeving leidt tot een uitdagend klasmilieu met een rijk aanbod aan materialen en een veelheid aan prikkels. De leerkrachtenstijl biedt kleuters kansen om verworven inzichten en vaardigheden in uiteenlopende situaties te oefenen en toe te passen.
- De intentionele, geïntegreerde aanpak van de leerdoelen en -inhouden voor wiskundige initiatie en muzische vorming biedt voldoende garanties voor het nastreven van de decretale ontwikkelingsdoelen.
- De leerbegeleiding is structureel uitgebouwd vanuit een hoge bekommernis om de ontwikkeling van de kleuters. De aandacht voor het welbevinden, de betrokkenheid én de competenties van kleuters komt tot uiting in de op preventie, differentiatie en remediëring gerichte klaspraktijk. De sterke focus op 'taalvaardigheid' en 'socio-emotionele ontwikkeling' biedt een duidelijke meerwaarde voor de ontwikkeling van de kleuters en voor de kansen in het vervolgonderwijs.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen:

- De school ontwikkelde een krachtig GOK-/zorgbeleid waarbij de klasleerkrachten meer en meer de eerstelijnszorg opnemen en waarbij additionele mensen en middelen efficiënt en flexibel - afhankelijk van de noden - worden ingezet op leerlingen-, leerkrachten- en schoolniveau.

- Het zelfevaluerend vermogen van de school draagt bij tot de optimalisering van de doelgerichtheid en doeltreffendheid van het onderwijsleerproces en vormt de basis voor een sterk op verbetering en vernieuwing gerichte schoolcultuur en -beleid.

Wat betreft het algemeen beleid:

- De school beschikt over een degelijk beleidsvoerend vermogen om tegemoet te komen aan de hedendaagse verwachtingen. De huidige beleidscultuur, i.c. het toenemend gedeeld leiderschap, draagt wezenlijk bij tot de verdere ontwikkeling van de school. Het enthousiasme en het engagement van het team hebben een sterke, positieve invloed op het innovatief vermogen van de school.
- De beleidsondersteunende en -uitvoerende rol van het GOK-/zorgteam draagt wezenlijk bij tot de kwaliteit van de zorgbrede en zorgverbredende werking en tot de deskundigheid van de klasleerkrachten.
- Het team slaagt er duidelijk in om een doeltreffende communicatie te voeren. Vele structurele, interne overlegmomenten vormen een stevige basis om samen school te maken en om het onderwijs doel en richting te geven. De communicatie met ouders, scholen, organisaties, hulpverleners en andere externen zorgt ervoor dat de school sterker verankerd raakt in het sociale en maatschappelijke leven van de buurt.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De verdere implementatie van het nieuwe planningsinstrument biedt kansen om het onderwijsleeraanbod en -proces verder te optimaliseren mits blijvende aandacht voor de volledigheid en de didactische frequentie waarmee de doelen aan bod komen. De evaluatie van muzische vorming kan aan diepgang en kwaliteit winnen via een duidelijke afstemming van de screeningsitems in het kindvolgsysteem op de leerdoelen in het nieuwe planningsinstrument. Het geregeld additioneel gebruik van het leerplan van de onderwijskoepel kan leiden tot een verruiming en verdieping van het didactisch proces voor dit leergebied.
- Het team kan de rijke, multiculturele achtergrond van de kleuters meer systematisch benutten om het onderwijsleeraanbod en -proces een sterkere interculturele dimensie te geven.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen:

- De verdere verankering van procedures en middelen, i.c. onder meer het handelingsgericht werken, en van continuïteit in de benadering kan de kwaliteit van de zorgbrede en zorgverbredende werking op middellange en lange termijn garanderen.

Wat betreft het algemeen beleid:

- De verdere ontwikkeling van het beleidsvoerend vermogen kan bijdragen tot de bestendiging en - indien nodig - bijsturing van de huidige, kwaliteitsvolle organisatorische en onderwijskundige kenmerken van de school.
- Het zelfevaluerend vermogen van de school kan nog worden versterkt via het systematisch gebruik op schoolniveau van de resultaten op genormeerde tests, informatie uit het kindvolgsysteem en uit het vervolgonderwijs gericht op het borgen/bijsturen van onderwijskundige inhoud en/of benaderingen.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

- nihil

7. ADVIES

In uitvoering van het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning

GUNSTIG

voor kleuteronderwijs.

8. REGELING VOOR HET VERVOLG

Nihil

Namens het inspectieteam, de inspecteur-verslaggever

Dirk Janssens

Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de instelling:

Voor kennisname
Het bestuur of zijn gemandateerde

Naam: